

Undervisningsministeriet
Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen

1. april 2014

RÅD OG VINK

TIL

ERHVERVSRETTE EKSAMENSBEKENDTGØRELSE

Grundlæggende erhvervsrettede uddannelser

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	Indledning.....	3
2.	Adgang til prøve.....	3
	Selvstuderende.....	3
3.	Prøveafholdelse.....	4
	Offentlige eksaminationer.....	5
	Trækningsmuligheder.....	5
	Anvendelse af digitale medier.....	6
	Anvendelse af hjælpemidler, herunder digitale medier.....	6
	Kommunikation med omverdenen.....	6
	Særligt vedrørende gruppeprøver.....	7
	Sygdom i forbindelse med gruppeprøver.....	7
	Særlige prøvevilkår.....	7
4.	Snyd.....	8
	Særligt vedrørende gruppeprøver.....	10
5.	Bedømmerne.....	10
	Særlig censur, jf. § 23.....	10
	Censorindberetning, jf. § 28.....	11
	Censors eller eksaminators forfald ved prøven.....	11
6.	Bedømmelse.....	11
	Afbrudte prøver.....	12
7.	Klage over prøver.....	12
	Når klager accepterer tilbud om ombedømmelse.....	13
	Når klager accepterer tilbud om omprøve.....	14
	Fejl og mangler ved en prøve, jf. §§ 34 og 35.....	14
	Ministeriets rolle i forløbet.....	14
8.	Elementer i tilknytning til forvaltningsloven.....	15
9.	Øvrige links.....	15

1. Indledning

Denne vejledning vedrører forhold i forbindelse med aflæggelse af prøve i de erhvervsrettede uddannelser, jf. bekendtgørelse nr. 41 af 16. januar 2014 om prøver og eksamen i grundlæggende erhvervsuddannelser (erhvervsrettet eksamensbekendtgørelse).

Vejledningen vedrører alene enkelte områder i forbindelse med prøveafholdelse. Den er således et fortolkningsbidrag til - men ikke en erstatning for - de bindende regler for uddannelsen.

Det forudsættes derfor, at de prøveafholdende skoler har en ajourført viden om det regelsæt, der gælder for de enkelte prøver, herunder de regler der fremgår af bekendtgørelserne for de enkelte uddannelser.

2. Adgang til prøve

Under uddannelsen er eleven som udgangspunkt tilmeldt alle prøver og skal derfor ikke indstilles til en prøve.

Enhver elev kan melde fra til en prøve. Skolen kan have fastsat en frist for afmeldingen. Hvis der ikke er fastsat en frist, kan eleven melde fra, indtil prøven begynder, jf. § 4, stk. 1. Hvis en elev udebliver fra en prøve uden gyldig grund og uden at have foretaget rettidig afmelding, tæller det som en prøvegang.

Før en eksaminand kan eksamineres, skal skolen sikre sig, at eksaminationsgrundlaget er i orden, jf. § 3, stk. 1, nr. 2. Det fremgår af bekendtgørelsen for den konkrete uddannelse eller den lokale undervisningsplan, hvad der er eksaminationsgrundlaget ved den konkrete prøve og dermed, hvad der stilles som krav til eksaminanden.

Er der krav om, at der til brug for eksaminationen skal være udarbejdet et produkt (herunder en skriftlig besvarelse, en synopsis eller lignende), skal dette være til stede og opfylde de formelle krav hertil.

Hvis eksaminanden ikke opfylder de stillede krav til udarbejdelse af eksaminationsgrundlag, og det vil kunne få betydning for eksaminationens gennemførelse, kan eksaminanden ikke eksamineres, men må efter en konkret vurdering bortvises fra prøven.

Det samme gælder, hvis et påkrævet produkt ikke er til stede til brug for en mundtlig eksamination, uanset om det pågældende produkt indgår i bedømmelsen eller blot er udgangspunkt for en mundtlig eksamination uden at indgå i bedømmelsen. Der kan i disse tilfælde ikke gives nogen karakter, fordi prøven er afbrudt på grund af bortvisning.

Prøven anses for at være begyndt, når uddelingen af opgaver er begyndt, eller når eksaminanden er blevet gjort bekendt med prøvespørgsmålet, opgaven, titlen, forberedelsesmaterialet eller lignende, jf. § 15, stk. 1. Det gælder også, når hele eller dele af eksaminationsgrundlaget udarbejdes i uddannelsestiden. Eleven får herefter status som eksaminand i relation til den pågældende prøve.

Det følger af § 11 i bekendtgørelse nr. 262 af 20. marts 2007 om karakterskala og anden bedømmelse, at når en prøve er begyndt, skal der gives en bedømmelse, medmindre prøven afbrydes på grund af bortvisning eller på grund af sygdom, der berettiger til omprøve.

Selvstuderende

En person, der opfylder kravene i § 8, kan som selvstuderende aflægge prøve i de enkelte uddannelser efter reglerne i § 5 i lov om åben uddannelse.

Det kan fremgå af reglerne for den enkelte uddannelse, at der er særlige vilkår, der skal være opfyldt, før en person kan få adgang til at aflægge prøve som selvstuderende.

Når en elev er bortvist fra skolen, er eleven ikke længere elev på skolen, men vil kunne aflægge prøve som selvstuderende, når betingelserne herfor er opfyldt.

En bortvist elev kan lige som andre elever, der forlader uddannelsen før dennes afslutning, få et prøvebevis for allerede aflagte prøver.

3. Prøveafholdelse

Inden for de centralt fastsatte regler, herunder reglerne for den pågældende uddannelse, det enkelte fag eller forløb og reglerne i eksamensbekendtgørelsen, fastsætter den enkelte skole i sin undervisningsplan de nærmere konkrete vilkår for den enkelte prøve, jf. § 3, § 9 og § 10 i eksamensbekendtgørelsen.

For enhver prøve gælder, at der som minimum skal være truffet beslutning om følgende:

- *Mundtlig, skriftlig eller praktisk prøve eller eventuelt en kombination*
- *Gruppeprøve, hvor dette er tilladt af ministeriet*
- *Forberedelsestid*
- *Eksaminationstid*
- *Hjælpemidler*
- *Hvilke mål og krav der er væsentlige for prøven*

Mål og krav er primært de fag- og kompetencemål, som udgør slutmålet ved prøven. Hertil kan komme specifikke krav, der er fastsat i uddannelsesbekendtgørelserne. De kan variere fra uddannelse til uddannelse.

- *Eksaminationsgrundlag*

Eksaminationsgrundlaget er det faglige stof eller materiale, der eksamineres ud fra, og som skal gøre det muligt for eksaminanden at demonstrere de opnåede kompetencer.

Det kan eksempelvis bestå af prøvespørgsmål, opgaver, tekster læst i undervisningen, en test eller produkter, som eleven har udarbejdet, og kan f.eks. være en præsentations-portfolio eller et stykke praktisk udført arbejde.

Samlet set skal eksaminationsgrundlaget tage udgangspunkt i væsentlige mål og krav for prøven. Det vil sige, at skolen inden for de fastsatte rammer for fag- og kompetencemål for uddannelsesforløbet kan udvælge de mål, der af skolen vurderes som de væsentlige.

Eksaminanden skal fra undervisningens begyndelse kende de mål, som skolen vurderer som væsentlige.

- *Bedømmelsesgrundlag*

Bedømmelsesgrundlaget vedrører de produkter, processer eller præstationer, der gøres til genstand for bedømmelsen efter 7-trins-skalaen eller med en anden form for bedømmelse.

Det er skolens opgave at afklare, hvilke elementer der skal indgå i bedømmelsen, og hvilken vægt disse elementer hver især skal tillægges. For den enkelte prøve skal det blandt andet fremgå, om i hvilket omfang eksaminationsgrundlaget skal indgå i bedømmelsen.

Bedømmelsesgrundlaget kan godt være det samme som eksaminationsgrundlaget. Hvis ikke bedømmelsesgrundlaget svarer til eksaminationsgrundlaget, skal det fremgå tydeligt, hvilke dele der indgår heri. En elev kan for eksempel godt have fremstillet et produkt, der indgår i eksaminationsgrundlaget, uden at selve produktet bliver bedømt ved prøven. I stedet bedømmes alene elevens mundtlige præstation.

Eleven skal kende bedømmelsesgrundlaget fra undervisningens begyndelse.

- *Bedømmeskriterier*

Bedømmeskriterierne skal med udgangspunkt i bedømmelsesgrundlaget beskrive, i hvilken grad eleven lever op til de væsentlige mål.

Bedømmeskriterierne skal således beskrive, hvad der forventes af henholdsvis en ”fortrínlig” eller ”jævn” præstation i forhold til en bestemt opgaveløsning. Det skal desuden fremgå, hvordan skolen skelner mellem ”uvæsentlige” og ”væsentlige” mangler.

Det er vigtigt, at der blandt uddannelsens ledere og lærere på skolen er en dialog om, hvordan de konkrete bedømmeskriterier skal udmøntes. Herved opnås en italesættelse af fælles faglighed.

Formålet med dette er at tydeliggøre for eksaminand, lærer og censor, hvad der skal til for at opnå en bestemt karakter.

Det påhviler skolen at sikre, at alle oplysninger i forbindelse med en konkret prøve er beskrevet og tilgængelig på skolens hjemmeside, jf. § 3, stk. 4.

Offentlige eksaminationer

Eksaminationer med mundtlig og praktisk besvarelse er iht. § 12, stk. 1, offentlige med de undtagelser, der følger af § 12, stk. 2-4.

Det betyder, at eksaminander kan overvære en eksamination af en anden eksaminand, inden de selv skal eksamineres. Kun eksaminander, der som gruppe har udarbejdet et eksaminationsgrundlag eller et produkt, der indgår i en bedømmelse, kan ikke overvære den individuelle eksamination af de andre fra gruppen.

Der er derimod intet forbud mod, at en eksaminand fra en gruppe efter sin eksamination taler med en eksaminand fra gruppen, der endnu ikke er blevet eksamineret.

Trækningsmuligheder

Det følger af § 10, stk. 4, at alle trækningsmuligheder skal fremlægges ved prøvens start. Endvidere fremgår det, at antallet af trækningsmuligheder skal overstige antallet af eksaminander med mindst 3.

Det har ingen betydning for antallet af trækningsmuligheder, om eksaminanderne har arbejdet sammen om et emne, medmindre gruppen kan betragtes som en eksamensenhed. Hver eksaminand er forpligtet på alle fagets mål.

Ved gruppeprøver er udgangspunktet, at det er tilstrækkeligt, at antallet af trækningsmuligheder blot overstiger antallet af grupper med mindst 3. Uanset antallet af spørgsmål/opgaver skal det sikres, at de tilsammen dækker de faglige mål for faget.

I hvilket omfang opgaver vil kunne genbruges, beror på en konkret vurdering af, om nogle eksaminander derved vil kunne få et forhåndskendskab til opgaven, som vil give dem en utilsigtet fordel. Hvis der er risiko for dette, kan en opgave ikke genbruges. Ved genbrug forstås, at der ved prøvens start er flere enslydende spørgsmål eller opgaver. Trukne spørgsmål må ikke lægges tilbage i bunken. Det kan for eksempel af den lokale undervisningsplan fremgå, i hvilket omfang genbrug kan finde sted.

Anvendelse af digitale medier

Hvis undervisningen er baseret på brug af computer som undervisningsmiddel, skal skolen stille denne gratis til rådighed for elever, der ikke ønsker at benytte egen computer. Det gælder også de uddannelsesforløb, hvor der er deltagerbetaling.

Undervisningen er vederlagsfri, og undervisningsmidlerne skal stilles vederlagsfrit til rådighed (bortset fra bestemmelsen i bekendtgørelse nr. 1711 af 20. december 2006 om elevers og kursisters betaling for undervisningsmidler i de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne).

Når en prøve forudsætter, at en besvarelse afleveres digitalt eller forudsætter anvendelse af et digitalt medie, skal skolen ligeledes stille det fornødne udstyr til rådighed, medmindre det for eksempel efter aftale med eleverne er et undervisningsmiddel, som eleverne iht. reglerne om betaling for undervisningsmidler selv har anskaffet og medbringer, eller at eksaminanden efter aftale kan anvende sit eget udstyr.

Systemnedbrud

- a) Når en eksaminand til prøven medbringer egen computer, printer mm., uden der er krav om anvendelse af et digitalt medie eller krav om, at besvarelsen skal afleveres digitalt, bærer eksaminanden selv ansvaret for, at materiellet kan anvendes og fungerer, som det skal. Skolen skal sikre, at eksaminanderne ved dette og forstår at tage højde herfor ved evt. systemnedbrud. Hele eller dele af en skriftlig besvarelse vil ved systemnedbrud kunne afleveres håndskrevet.
- b) Skolen har ved afholdelse af prøver med digital besvarelse eller ved prøver, der stiller krav om adgang til/anvendelse af et digitalt medie, det fulde ansvar for, at det hele virker. Institutionerne skal have et system, der sikrer modtagelse af digitale besvarelser, og som tager højde for evt. systemnedbrud mv.

Ved systemnedbrud kan der være tale om en fejl og mangel ved prøven i henhold til kapitel 9. Skolen kan ud fra de konkrete omstændigheder beslutte at forlænge prøvetiden.

Anvendelse af hjælpemidler, herunder digitale medier

Bekendtgørelsens udgangspunkt i § 14 er, at alle hjælpemidler, herunder elektroniske hjælpemidler og egne noter, er tilladt under en prøve, dvs. både i forberedelsestiden og under eksaminationen, medmindre noget andet fremgår af reglerne for den pågældende prøve.

Når eksaminanderne har adgang til elektroniske hjælpemidler (et digitalt medie) under prøven, stiller det særlige krav til skolens tilsyn med eksaminanderne. Skolen skal orientere eksaminanderne om forskellen mellem informationssøgning, som er tilladt, og kommunikation på nettet, som ikke er tilladt.

For så vidt angår prøver uden netadgang, anses brugen af nettet som utilsigtet kommunikation med andre, der ikke er tilladt, jf. § 13, stk. 1.

Kommunikation med omverdenen

Det følger af § 13, stk. 1, at eksaminanderne ikke må kommunikere utilsigtet. Eksaminanderne skal orienteres om, hvad der ved den konkrete prøve anses for utilsigtet kommunikation.

Ved konstateret brug er det sagen uvedkommende, om der reelt er kommunikeret med omverdenen, og hvad der er kommunikeret om. Skolen skal ved prøverne være særligt opmærksom på brugen af netbaserede ressourcer, der stiller særlige krav til tilsynet ved prøven.

I forbindelse med spørgsmålet om, hvorvidt eksaminanderne må have netadgang, er det afgørende, hvorvidt denne form for ”kommunikation med omverdenen” er tilsigtet ved prøven eller ikke.

Medmindre andet fremgår af reglerne for den konkrete prøve, kan eksaminanderne, i tilfælde hvor skriftlige prøver ikke forudsætter brug af computer, som udgangspunkt vælge at aflevere besvarelsen håndskrevet eller medbringe og anvende egen computer og evt. printer.

Skolen skal påse, at eksaminandens brug af computer ikke indebærer, at eksaminanden anvender hjælpemidler, der ikke er tilladt under prøven.

Særligt vedrørende gruppeprøver

Det skal fremgå af reglerne for den konkrete prøve, hvorvidt en prøve kan aflægges som gruppeprøve.

For tiden er det muligt at tilrettelægge grundforløbsprøver i merkantile uddannelser som gruppeprøve.

Følgende uddannelser er henført til denne indgang: Detailhandelsuddannelse med specialer, Eventkoordinatoruddannelse, Finansuddannelse, Generel kontoruddannelse, Handelsuddannelse med specialer, Kontoruddannelse med specialer og Sundhedsservicesekretæruddannelse.

Det betyder, at skoler, der udbyder grundforløbet inden for den erhvervsfaglige fællesindgang merkantil, lokalt kan beslutte, at grundforløbsprøven til en uddannelse inden for denne indgang tilrettelægges som gruppeprøve. Skolens beslutning er bindende for eleverne. Uanset prøveformen skal der gives en individuel bedømmelse af den enkelte eksaminands præstation.

Sygdom i forbindelse med gruppeprøver

Når en eksaminand bliver forhindret i at gennemføre en prøve på grund af dokumenteret sygdom eller anden uforudseelig grund, jf. § 6, skal eksaminanden have mulighed for at aflægge prøven snarest muligt.

Når en eksaminand, der skal aflægge prøve som gruppeprøve, må melde sig fra prøven, beror det på en konkret vurdering af den enkelte prøve, herunder på hvilket tidspunkt i prøveforløbet afmeldingen finder sted, på hvilken måde prøven kan afvikles for de resterende eksaminander i gruppen.

Endvidere beror det på en konkret vurdering, på hvilken måde prøven kan afvikles for den eksaminand, der skal aflægge sygeprøve. I en række tilfælde vil reglerne for den pågældende prøve indeholde en model for afvikling af prøven som individuel prøve.

Særlige prøvevilkår

Det følger af § 18, at det er skolen, der træffer afgørelse om tilbud om særlige prøvevilkår til eksaminander med psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse eller andre tilsvarende vanskeligheder og til eksaminander med et andet modersmål end dansk.

Afgørelsen om tilbud af særlige prøvevilkår kan påklages efter reglerne i § 43, stk. 2, hvorefter der kan klages over retlige spørgsmål i forbindelse med skolens afgørelse. Det betyder for eksempel, at det skøn, der ligger som baggrund for skolens afgørelse om at tilbyde en eksaminand en bestemt forberedelsestid, som eksaminanden mener, er for kort, ikke kan påklages til styrelsen.

Skolen skal træffe sin afgørelse på baggrund af sagkyndige udtalelser set i forhold til den konkrete eksaminands særlige behov og den konkrete prøve, der skal aflægges, idet der med tilbuddet om særlige prøvevilkår ikke må ske en ændring af prøvens niveau.

Ofte vil det være sådan, at de hjælpemidler, som eksaminanden har haft behov for og benyttet i den almindelige undervisning - og som det må forventes, at den pågældende er trænet i at bruge - som hovedregel også vil kunne benyttes ved prøverne.

Eksaminanden må imidlertid ikke blive stillet bedre end de andre eksaminander, hvorfor det er afgørende for godkendelsen af et konkret hjælpemiddel/særlige prøvevilkår, hvad det er, prøven skal vise, dvs. hvad der er formålet med prøven. Ikke alle hjælpemidler, der har været benyttet i undervisningen, vil således kunne benyttes ved prøven.

4. Snyd

Det er afgørende vigtigt, at eksaminanderne bliver grundigt orienteret om vilkårene for at aflægge prøve, jf. § 3, stk. 4, herunder ikke mindst om, hvilke hjælpemidler der ikke må anvendes i forbindelse med den enkelte prøve, og evt. hvilke hjælpemidler der skal anvendes, samt om, hvornår der i forbindelse med den enkelte prøve er tale om uretmæssig hjælp og lignende.

Når en eksaminand under en skriftlig eller mundtlig prøve skaffer sig eller yder uretmæssig hjælp eller benytter ikke-tilladte hjælpemidler, bortvises vedkommende fra prøven, jf. § 19, stk. 1. Prøven tæller med i antallet af prøveforsøg.

Når en skriftlig besvarelse skal vurderes, påhviler det bedømmerne at være særligt opmærksomme på, at besvarelsen skal være eksaminandens eget selvstændige produkt. Når der under eller efter en prøve opstår formodning om, at en eksaminand uretmæssigt har skaffet sig (eller ydet) hjælp, har udgivet en andens arbejde for sit eget eller har anvendt tidligere bedømt arbejde uden henvisning hertil, indberettes dette til skolen.

Skolen skal på baggrund af indberetningen om formodning om snyd foretage en nærmere undersøgelse heraf. Der skal foretages partshøring (mundtligt eller skriftligt) og i relevante sammenhænge indhentes udtalelse fra eventuel tredjemand.

Når der træffes afgørelse om, at en eksaminand skal bortvises fra prøven på grund af en bekræftet formodning om snyd, der har fået eller vil kunne få betydning for bedømmelsen, bortfalder en eventuel allerede afgivet karakter.

Der skal gives en begrundelse for afgørelsen og gives klagevejledning. Afgørelsen kan påklages til styrelsen, jf. § 43, stk. 2. Da det alene er retlige spørgsmål i forbindelse med skolens afgørelse, der kan påklages, er det kun skolen, der har kompetencen til at vurdere og træffe afgørelse om, hvorvidt en formodning om snyd kan anses for bekræftet.

Som rettesnor for, hvornår der foreligger uretmæssig anvendelse af andres arbejde, kan henvises til Kulturministeriets vejledning om god citatskik og plagiat i tekster som led i sikringen af, at ophavsretten fungerer bedst muligt i praksis.

Andre må ikke uberettiget stjæle frugten af ophavsmandens arbejde. Reglerne om god citatskik og plagiat findes i ophavsretsloven, hvorefter det som udgangspunkt er lovligt at citere men ulovligt at plagiere. Andre personer må ikke bruge teksten på en sådan måde, at det fremstår, som om de selv har skrevet den.

Vejledningen indeholder desuden en anvisning på, hvilke oplysninger en kildeangivelse skal indeholde, og hvad der er forskellen på fri benyttelse og plagiat:
<http://www.infokiosk.dk/graphics/kum/Netpub/God%20citatskik%20og%20plagiat%20i%20tekster/god-citatskik.pdf>.

Der tales om plagiat, når en andens tekst er anvendt uden at lave præcise kildehenvisninger. Det gælder også, hvis eksaminanden "blot" har "oversat" den fremmede tekst til sit eget sprog. Der er tale om plagiat, når der kopieres sætninger, fraser eller ideer fra andre uden at kreditere ophavsmanden.

Endvidere kan henvises til en web-tutorial for studerende om plagiering, udarbejdet i samarbejde mellem de største danske forskningsbiblioteker og undervisere fra Syddansk Universitet, Københavns Universitet og Aarhus Universitet: <http://www.stopplagiat.nu/>.

Afgørelsen af, om besvarelsen er eksaminandens egen og selvstændige præstation, beror på institutionens konkrete vurdering i hvert enkelt tilfælde. Til brug for afklaringen af, om besvarelsen kan anses for at være eksaminandens egen og selvstændige, vil en samtale med eksaminanden om besvarelsen og måske en udtalelse fra en eventuel tredjemand kunne medvirke til afdækning af problemstillingen.

Selv om eksaminanden ikke tilstår at have snydt, kan der være mange indicier for, at besvarelsen ikke kan anses for at være eksaminandens eget selvstændige produkt, hvilket kan være tilstrækkeligt som grundlag for, at institutionen må anse formodningen om snyd for at være bekræftet. Selv om eksaminanden benægter at have snydt, stilles der ikke krav om, at institutionen kan bevise, at der er snydt.

Som baggrund for vurderingen af, skolen skal bortvise eksaminanden fra prøven, indgår tillige en vurdering af, om det konstaterede snyd vil kunne få betydning for bedømmelsen, jf. § 19, stk. 2.

Når skolen på baggrund af indicier træffer afgørelse om snyd og dermed bortvisning af eksaminanden fra prøven, kræves der en særlig omhu ved udarbejdelse af begrundelsen for afgørelsen.

Når der hos bedømmerne foreligger formodning om snyd, må der ikke gives en bedømmelse, hvor der ved bedømmelsen blot ses bort fra afsnit mv., der anses for snyd, således at bedømmelsen alene sker på baggrund af den resterende besvarelse.

Snyd kan komme på tale, ikke blot når der for eksempel er tale om større afsnit, der er afskrift eller tilsvarende fra andre værker uden henvisninger, men efter omstændighederne også, hvor der er tale om elementer, der volumenmæssigt ikke fylder meget.

Med reglen i § 19, stk. 6, om, at eksaminanden ved aflevering af en skriftlig besvarelse skal skrive under på, at vedkommende ikke har snydt, er der sat fokus på problemstillingen. Der er imidlertid ingen særlige sanktioner knyttet til, at der trods underskriften alligevel kan konstateres snyd.

Når en eksaminand har undladt at skrive under, bør skolen opfordre eksaminanden til at gøre dette i forbindelse med afleveringen. Hvis underskriften hverken foreligger samtidig med afleveringen af besvarelsen eller umiddelbart derefter, og der ved bedømmelsen af besvarelsen opstår formodning om

”snyd”, kan den manglende underskrift være et indicium for, at eksaminanden har skaffet sig uberettiget hjælp.

Det kan i den forbindelse foreslås, at skolen indkalder eksaminanden til en samtale, samt at bedømmelsen først meddeles, når eksaminanden har underskrevet.

Skolens beslutning om at bortvise en eksaminand fra prøven eller fra skolen i henhold til § 19, stk. 3 og 4, samt meddelelse af en advarsel, jf. stk. 3, er en afgørelse, der skal følge reglerne i § 43, stk. 2, om partshøring, begrundelse og klagevejledning.

Eksaminanden kan klage over skolens afgørelse om bortvisning fra en prøve grundet ”eksamenssnyd”. Det er imidlertid kun retlige spørgsmål i skolens afgørelse, der kan indbringes for Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen, jf. § 43, stk. 2. Selve skønnet over, hvorvidt en formodning om snyd kan anses for bekræftet, kan ikke påklages til styrelsen.

Særligt vedrørende gruppeprøver

Når en skriftlig opgavebesvarelse er udarbejdet af en gruppe eksaminander, uden at den enkeltes bidrag kan konstateres, jf. bekendtgørelsens § 19, stk. 2, og opgavebesvarelsen indgår i bedømmelsesgrundlaget, har alle eksaminander et fælles ansvar for besvarelsen. Hvis skolen mener, at en formodning om snyd med besvarelsen kan anses for bekræftet, bortvises alle fra prøven.

Hvis skolen efter nærmere undersøgelse af sagen kan konkludere, at en eller flere af eksaminanderne i gruppen ud fra en konkret vurdering ikke med rimelighed kan pålægges et medansvar, bortvises disse fra prøven, men de kan tilbydes at aflægge ny prøve, uden at den allerede aflagte prøve medregnes i antallet af prøvoforsøg, jf. § 19, stk. 5.

5. Bedømmerne

Skolerne udpeger som altovervejende hovedregel selv de censorer, der opfylder bekendtgørelsens krav.

Såvel skolerne som de enkelte censorer skal være opmærksomme på reglerne i § 25, stk. 2, nr. 3 og 4, om, at det i forbindelse med fordeling af censorarbejdet skal sikres – medmindre særlige forhold gør sig gældende – at der ikke forekommer individuel gensidig og gentagen censur:

Forbuddet mod individuel *gensidig* censur betyder, at eksaminator og censor ikke må ’bytte roller’ og mødes igen i forbindelse med eksaminator/censorarbejde indenfor en periode på to år.

Forbuddet mod individuel *gentagen* censur betyder, at den samme censor og samme eksaminator ikke sammen må bedømme indenfor en periode på to år udover én eksamenstermin, ét semester eller ét halvår.

Særlig censur, jf. § 23

Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen meddeler årligt skolerne, hvilke prøver der er udtaget til særlig censur. Hvis en skole for eksempel er udpeget til særlig censur i grundfaget engelsk, er det herefter overladt til den enkelte skole at planlægge, hvilket konkret hold der skal have særlig censur ved prøven i engelsk.

Skolen skal tage kontakt til den pågældende særlige censor senest en måned inden, den konkrete prøve afholdes.

Censorindberetning, jf. § 28

Censorerne, herunder også skuemestre udpeget af de faglige udvalg ved svendepøver i henhold til § 11, fungerer som garant for, at prøverne lever op til de centralt stillede krav, jf. herved § 27, stk. 1. Derfor er det vigtigt, at en censor foretager en indberetning til skolen, når det konstateres, at kravene til prøven ikke er opfyldt, eller at prøveafholdelsen giver en formodning om, at der for eksempel har været mangler ved den forudgående undervisning.

Skolens leder har ikke mulighed for at følge undervisningen tæt eller mulighed for at overvære prøverne. Lederen har som den ansvarlige for prøverne derfor behov for at få relevante oplysninger om mangler og uregelmæssigheder for at kunne rette op herpå og herved medvirke til at sikre, at såvel undervisningen som prøverne lever op til de krav, der er fastsat.

Når der foreligger en censorindberetning, påhviler det derfor skolen at undersøge forholdet nærmere og foretage det videre fornødne.

Når censor afgiver en indberetning til skolen, skal censor samtidig sende en kopi af indberetningen til Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen. Ministeriet har et overordnet ansvar for, at undervisningen har den fornødne kvalitet, og at eksaminandernes præstationer får en pålidelig bedømmelse. Censor hjælper dermed ministeriet og styrelsen med at kunne opfylde sin pligt til at føre tilsyn med skolerne.

Censors eller eksaminators forfald ved prøven

Hvis en censor pludselig får forfald, skal skolen udpege en anden censor, jf. § 26. Den nye censor skal opfylde de samme krav til censorhvervet, som den oprindelige censor skulle, herunder reglen om gensidig og gentagen censur, samt at vedkommende ikke må være ansat på skolen, jf. § 25. Hvis en særlig censor får forfald, udpeger skolen en ”almindelig” censor.

Hvis eksaminator får forfald, kan skolen udpege en anden eksaminator, jf. § 29, stk. 2. Det er ikke udelukket, at den udpegede censor vil kunne fungere som eksaminator, såfremt censor er indforstået hermed. Skolen skal herefter udpege en ny censor, jf. ovenstående.

Hvis det ikke er muligt at udpege en anden censor eller eksaminator i den akut opståede situation, må prøven udsættes.

6. Bedømmelse

Når en eksaminand har aflagt en praktisk, mundtlig eller skriftlig prøve, gives der en bedømmelse. Bedømmelsen er ikke en forvaltningsretlig afgørelse. Den skal derfor ikke begrundes. Der er imidlertid intet til hinder for, at bedømmerne i forbindelse med meddelelsen af bedømmelsen af en praktisk/mundtlig præstation giver en generel orientering om baggrunden for bedømmelsen.

Bedømmerne bør undlade at afsløre eventuel uenighed om karakterfastsættelsen eller at udtale sig om for eksempel ”pil opad” eller ”pil nedad”.

Bedømmelsen af mundtlige og praktiske præstationer bliver besluttet i et ”lukket møde”, jf. § 12, stk. 6, så den enkelte bedømmer må ikke referere, hvad andre bedømmere har sagt.

Enhver kommunikation med eksaminanden om bedømmelsen skal afspejle, at bedømmelsen er udtryk for en samlet helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Bedømmerne bør som udgangspunkt i det hele taget afholde sig fra hver for sig at komme med detaljerede begrundelser for bedømmelsen. Det gælder ikke mindst i de tilfælde, hvor bedømmerne ikke har kunnet opnå enighed, men har fastsat bedømmelsen efter reglerne i karakterbekendtgørelsens § 14.

Eksaminanden har alene krav på at få meddelt den endelige karakter. Ved prøver, hvor en karakter er sammensat af flere delkarakterer, har eksaminanden tillige krav på at få oplyst delkaraktererne.

Det bemærkes, at hverken skolens leder eller bedømmerne har adgang (hjemmel) til af egen drift at ændre en allerede meddelt karakter. Det gælder, selv om eksaminanden ved modtagelse af karakteren - måske med rette - kan argumentere for, at den meddelte bedømmelse burde have været højere.

Når det i sjældne tilfælde sker, at en eksaminand ved en fejl får meddelt en karakter, der er højere end den retmæssige, kan den højere karakter ikke trækkes tilbage.

De notater, som bedømmerne iht. § 27, stk. 3, skal udarbejde om præstationen og bedømmelsen, er interne og personlige arbejdsdokumenter, som hverken eksaminanden eller andre har krav på at se.

Først i forbindelse med en klagesag har eksaminanden krav på svar på sine konkrete klagepunkter og i den forbindelse nærmere oplysninger om baggrunden for karakterfastsættelsen. Eksaminanden har imidlertid ikke krav på en konkret begrundelse for den meddelte karakter.

Opmærksomheden skal henledes på, at bedømmerne ikke må gøre notater på de originale opgavebesvarelser.

Skolen har, jf. § 3, pligt til at sikre, at eksaminanderne kender de praktiske og proceduremæssige forhold i forbindelse med prøverne, herunder kendskab til klagefrist og klageprocedure. Det er tilstrækkeligt, at disse oplysninger findes på skolens hjemmeside, når eksaminanderne er underrettede herom.

Afbrudte prøver

Iht. karakterbekendtgørelsens § 11 skal der gives en bedømmelse, når prøven er begyndt og ikke afbrudt på grund af bortvisning eller på grund af sygdom. Når en eksaminand, der i forberedelsestiden har udarbejdet et skriftligt produkt, der skal bruges som grundlag for eksaminationen - men som ikke bedømmes særskilt - udebliver fra den mundtlige eksamination, kan der ikke gives en særskilt bedømmelse af det skriftlige produkt.

Det samme gælder, hvor eksaminanderne for eksempel skal udarbejde et projekt til brug for en mundtlig eksamination, og projektet ikke opfylder de stillede krav. I de nævnte tilfælde er der brugt en prøvegang.

7. Klage over prøver

I henhold til kapitel 10 kan eksaminanden klage over:

- 1) eksaminationsgrundlaget
- 2) prøveforløbet
- 3) bedømmelsen

Når klagen er indgivet, jf. § 36, kan skolen foretage følgende:

- 1) *Afvis klagen* som åbenbar grundløs

Selv om det ikke fremgår eksplicit, kan skolen afvise klagen som åbenbar grundløs. Der er tale om en forvaltningsretlig afgørelse, hvorfor skolen skal give en begrundelse for afgørelsen og give klagevejledning. Der er klageadgang til styrelsen, jf. § 43, stk. 2. Når skolen anser det for nødvendigt at indhente udtalelser fra de oprindelige bedømmere eller andre fagpersoner, før der kan træffes en afgørelse, er der ikke tale om, at klagen herefter kan afvises som åbenbar grundløs. Sagen er derimod blevet fremmet, jf. nedenfor, og eksaminanden har ret til at kommentere de indhentede udtalelser.

Som eksempler på afvisning af en klage som åbenbar grundløs kan nævnes, at klagefristen er overskredet, at klager ikke er klageberettiget, eller at klagen ikke opfylder betingelsen i § 36, selv om der er givet den klagevejledning, der følger af forvaltningsloven.

2) *Fremme sagen*

De oprindelige bedømmere, der får eksaminandens klage over en bedømmelse af en præstation til faglig udtalelse, skal hver for sig forholde sig konkret til de faktiske omstændigheder, som klager nøje har angivet, og som efter klagerens mening bør begrunde en imødekommende afgørelse. De faglige udtalelser skal endvidere indeholde andre relevante oplysninger, der har haft betydning for vurderingen/bedømmelsen. Der henvises til § 38, stk. 2.

Når sagen er fuldt oplyst, herunder at den påkrævede partshøring - dvs. separate faglige udtalelser fra bedømmerne, eventuel høring af andre relevante personer, klagers bemærkninger - har fundet sted, træffer skolen afgørelse om, at:

- a) Tilbyde ombedømmelse eller omprøve, fordi der er berettiget tvivl om bedømmelsen, eller fordi der er tale om væsentlige proceduremæssige mangler, eller
- b) Ikke at give klager medhold i klagen, hvilket kun kan ske, når bedømmerne er enige om det. Der er tale om en forvaltningsretlig afgørelse, hvorfor der skal gives en begrundelse for afgørelsen, og der skal gives klagevejledning. Der kan klages over skolens afgørelse til styrelsen i henhold til § 43, stk. 2.

Særligt om svendepøver iht. § 39, jf. § 11:

Når opgaven er stillet efter reglerne i § 11, kan skolen først træffe en afgørelse efter samråd med det faglige udvalg. Det betyder, at der skal ske en drøftelse med det faglige udvalg, men skolen skal ikke nødvendigvis følge det faglige udvalgs opfattelse.

Hvis klagen vedrører bedømmelsen, træffes afgørelsen af skolen i samråd med det faglige udvalg. I så tilfælde forventes det, at skolen og det faglige udvalg bliver enige om, hvilken afgørelse skolen skal træffe.

Når klager accepterer tilbud om ombedømmelse

Skolen udpeger de nye bedømmere. I de tilfælde, hvor styrelsen har udpeget censor(er) ved den oprindelige prøve, jf. § 42, stk. 1, udpeger skolen bedømmerne efter styrelsens retningslinjer og sørger for det videre fornødne.

Skolen sender alle sags akter til de nye bedømmere, der får opgaveformulering, den skriftlige besvarelse, klagen, eventuel yderligere partshøring mv., de oprindelige bedømmeres faglige udtalelse, klagers kommentarer hertil og skolens hhv. styrelsens afgørelse. Bedømmernes virke er omfattet af forvaltningsloven.

Ombedømmelsen kan resultere i en lavere karakter end den tidligere, jf. § 42, stk. 5.

Hvis prøve- eller eksamensbevis er udstedt, skal skolen inddrage beviset, indtil ombedømmelsen foreligger, og efterfølgende evt. udstede et nyt bevis, jf. § 41, stk. 2.

Ombedømmerne foretager herefter den faglige vurdering og begrundet denne. Hvis ombedømmelsen indebærer en nedsættelse af karakteren, kræver det en omhyggelig udarbejdet begrundelse herfor. Bedømmerne sender deres afgørelse til skolen, der herefter meddeler afgørelsen og begrundelsen herfor til klager ledsaget af en klagevejledning.

Der kan klages til styrelsen over bedømmernes afgørelse, jf. § 43, stk. 1.

Det er kun ved klager i forbindelse med skriftlige besvarelser, der kan tilbydes ombedømmelse.

Når klager accepterer tilbud om omprøve

Skolen udpeger de nye bedømmere. I de tilfælde, hvor styrelsen har udpeget censor(er) ved den oprindelige prøve, jf. § 42, stk. 1, udpeger skolen bedømmerne efter styrelsens retningslinjer og sørger for det videre fornødne.

Bedømmelse af omprøven er lige som den oprindelige bedømmelse ikke en forvaltningsretlig afgørelse, og den skal derfor ikke begrundes.

Hvis prøve- eller eksamensbevis er udstedt, skal skolen inddrage beviset, indtil den nye bedømmelse foreligger, og evt. efterfølgende udstede et nyt bevis, jf. § 41, stk. 2.

Bedømmelsen kan indebære en lavere karakter end den tidligere, jf. § 42, stk. 5.

Der kan, jf. § 43, stk. 1, klages over omprøven på samme måde, som der kan klages over den oprindelige prøve.

Det er både ved klager i forbindelse med prøver med skriftlige besvarelser og mundtlige/praktiske prøver, der kan tilbydes omprøve.

Fejl og mangler ved en prøve, jf. §§ 34 og 35

Når der konstateres, at der har været væsentlige fejl og mangler ved en prøve, som måske først opdages, når en eksaminand klager over prøven, kan skolen tilbyde omprøve eller ombedømmelse. En sådan omprøve eller ombedømmelse kan ikke resultere i en lavere karakter.

Hvis fejl og mangler er af en sådan karakter, at en afholdt prøve må annulleres, kan den nye prøve resultere i en lavere karakter.

Ministeriets rolle i forløbet

Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen er klageinstans i retlige spørgsmål vedrørende prøver og eksamen, og kan derfor i forløbet ikke udtale sig om de konkrete forhold i en konkret sag.

Styrelsen, herunder fagkonsulenterne, kan for eksempel ikke udtale sig om et konkret eksaminationsgrundlag til en bestemt prøve, men vil i tvivlstilfælde kunne give en fortolkning af de gældende regler, herunder eventuelt en vejledende udtalelse.

8. Elementer i tilknytning til forvaltningsloven

Når der træffes en egentlig forvaltningsretlig afgørelse i forbindelse med aflæggelse af prøver, herunder for eksempel bedømmernes afgørelse om bedømmelsen i forbindelse med en klagesag, eller afgørelser om bortvisning fra en prøve grundet bekræftet formodning om snyd, jf. § 19, gælder forvaltningsloven direkte, jf. § 43, stk. 3.

Bedømmelsen af en eksaminands præstation ved en prøve har derimod karakter af faktisk forvaltningsvirksomhed og er dermed ikke en afgørelse i forvaltningsretlig forstand. Bedømmelsen skal således ikke begrundes, og der skal ikke foretages partshøring.

Imidlertid gælder der visse uskrevne forvaltningsretlige grundsætninger for faktisk forvaltningsvirksomhed, som i vidt omfang svarer til forvaltningslovens regler, så som for eksempel reglerne om inhabilitet.

Med hensyn til spørgsmålet om inhabilitet kan henvises til nedenstående notat, der ligger på ministeriets hjemmeside, om forvaltningsretlige inhabilitetsregler i forhold til karaktergivning:

http://www.uvm.dk/Uddannelser-og-dagtilbud/Erhvervsuddannelser/Adgang-og-eksamen-paa-erhvervsuddannelser/~media/UVM/Filer/Udd/Gym/PDF08/Eksamen/080924_notat_inhabilitet.ashx

9. Øvrige links

Den erhvervsrettede eksamensbekendtgørelse:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=161427>

Karakterbekendtgørelsen:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=25308>

Råd og vink om beviser:

http://uvm.dk/Uddannelser/Erhvervsuddannelser/Adgang-og-eksamen-paa-erhvervsuddannelser/~media/UVM/Filer/Udd/Erhverv/PDF13/130530_Bevisudforming_EUD.ashx